

N:o 34.

Ank. till Riksd. Kansli den 11 Maj 1874, kl. 1 e. m.

Utlåtande, i anledning af väckt motion om ändring i gällande stadganden angående tillsättande af klockare, orgelnist och folkskolelärare.

I 24 Kap. 30 § Kyrkolagen finnes stadgadt, att »orgelnisten väljes af kyrkoherden och församlingen, som honom lönar, allt som de derom kunna förenas», och i 31 § samma Kap. heter det, att »klockaren skall i lika måtto af kyrkoherden och församlingen väljas». Huru detta skall tillgå bestämmes närmare genom Kongl. resolutionen på allmogens besvär den 20 November 1786, § 22, och Kongl. resolutionen den 20 Juni 1794 sålunda, att kyrkoherden, sedan han af de till klockaresysslan sökande föreslagit församlingen tre af de mest tjenlige och i alla afseenden skickligaste, skall anställa laglig votering efter gårdatal i sockenstufvan, hvarvid kyrkoherden slutligen äfven aflemnar sin röst, hvilken i beloppet skall räknas lika med halfva församlingens, och som dervid allenast bör jemföras med beloppet af de församlingens röster, hvilka vid valet blifvit afgifna och lagligen erkända; hvarjemte i Kongl. resolutionen den 7 Juli 1832 förklaras, att vid val till förenade klockare- och orgelnisttjänsters besättande kyrkoherden skall ega lika rösträttighet som vid klockareval. Genom Kongl. resolutionen på allmogens besvär den 17 December 1734, § 78, och Kongl. brefvet den 5 November 1858 är för Skåne, Halland, Blekinge och Bohus län stadgadt, att vid inträffande ledighet af klockaresyssla, med hvilken folkskoleläraretjänst icke är förenad, må bland de kompetente sökande, som inom behörig tid sig anmält, den till klockare antagas, om hvilken församlingens röstegande ledamöter å sockenstämma, som minst fjorton dagar förut varit utlyst, enhälligt eller genom röstpluralitet sig med

kyrkoherden förena; men att, derest kyrkoherden och församlingen vid sådant samrådsval icke kunnat om antagande af någon bland de sökande öfverenskomma, förslag till den lediga klockaresysslan skall upprättas och val anställas, på sätt för hvardera af dessa landskap hittills stadgadt och öfligt är; varande genom Kongl. brefvet den 6 Oktober 1820 förklaradt, att den tillåtelse, som från äldre tider varit presterskapet i Lunds stift lemnad att få innehafva klockaretjenst och till bestridande af göromålen hålla substitut, får bibehållas; dock med vilkor att, till förvarande af församlingens valfrihet, på förslaget uppföras endast två prestmän och en icke prestman. I fråga om val till folkskolelärare är i Kongl. stadgan angående folkskoleundervisningen i riket den 18 Juni 1842 föreskrifvet, att, sedan skolstyrelsen upprättat förslag, val emellan de på förslaget uppförda skall anställas af församlingens i sockenstämma samlade röstegande ledamöter, hvarvid rösterna beräknas som vid klockareval, och ordförandens i skolstyrelsen röst gäller lika som kyrkoherdes vid klockareval. Genom Kongl. förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd den 21 Mars 1862 är den förändring i dessa bestämmelser gjord, att valen förrättas å kyrkostämma.

Nu har Herr *Eric Olsson* uti en inom Andra Kammaren väckt, till Lag-Utskottet remitterad motion (N:o 39) föreslagit: »att stadgandet i Kyrkolagens 24 Kap. 30 och 31 §§ tillika med Kongl. resolutionerna af den 20 November 1786 och den 7 Juli 1832 måtte upphävas, och stadgandet om val af skollärare-, klockare- och organistbefattningar så ändras, att pastor ej må ega att afgifva mer än en hel röst för sitt embete utom den röst han eger att afgifva för pastorsbostället».

I afseende härå får Utskottet erinra, att sedan Rikets Ständer genom underdånig skrifvelse den 6 Juli 1866 anhållit, att Kongl. Maj:t täcktes meddela förändrade bestämmelser i den syftning, skrifvelsen innehåller, angående ej mindre prestval, än äfven val till orgelnist, klockare och annan kyrkobetjening samt folkskolelärare, så, och efter det Kongl. Maj:t den 5 Januari 1869 öfverlemnade ärendet till behandling af den för kyrkolagens omarbetning förordnade komité, har denna komité, som ej till behandling upptagit frågan om val till folkskolelärare, uti sitt den 2 Oktober nästlidna år afgifna förslag till kyrkolag och kyrkostadgar hemställt, beträffande tillsättning af klockare- och orgelnisttjenst, att, sedan kyrkoherden på förslag uppfört tre de skickligaste och mest tjenlige bland sökande, det skulle ankomma på kyrkorådet att till tjensten utnämna en bland de sålunda föreslagne; innehållande förslaget särskilda bestämmelser i fråga om klockares tillsättande inom Skåne, Halland, Blekinge och Bohus län, nemligen, att der-

städes må, utan att förslag blifvit upprättadt, bland anmälde sökande, som behörige finnas, den till klockare antagas, om hvilken församlingen i kyrkostämma enhälligt eller genom mer än hälften af de afgifna rösterna sig med kyrkoherden förenar; men att, om ej kyrkoherden och församlingen genom sådant samrådsval kunna förena sig om antaga af någon bland de sökande, med tjenstens tillsättande då skall förfaras på sätt i förslaget stadgas för rikets öfriga delar.

I den motivering, hvarmed dessa bestämmelser blifvit beledsagade, har komitén anfört, att de kyrkliga intressen, som vid tillsättning af klockare och orgelnister borde påaktas, skulle, i komiténs tanke, i de flesta fall blifva bättre tillgodosedda af kyrkoråden än af församlingarne sjelfva. Komitén föreställde sig, att den utvidgning af kyrkorådets befogenhet, som detta förslag innebure, möjligen skulle i någon mån bidra till lifvande af dessa myndigheters verksamhet och höjande af deras anseende inom församlingarne. Det undantagsförhållande, som, i fråga om ordningen för tillsättning af klockare, från äldre tider varit gällande inom Skåne, Halland, Blekinge och Bohus län, hade nära nog antagit karakteren af ett privilegium för nämnda provinser. Af denna anledning hade nyssberörda undantagsstadgande blifvit i lagförslaget upptaget.

Att den röstöfvervigt, som vid ifrågavarande val enligt gällande lag är tillerkänd kyrkoherde, icke lämpar sig efter nutidens förhållanden och folkets bildningsgrad, derom torde ej finnas mer än en mening. En lagförändring härutinnan är således af behovet påkallad. Enligt Utskottets åsigt bör dock anmärkta missförhållandet afhjelpas på annat sätt än det af kyrkolagskomitén föreslagna. Utskottet förmår nemligen icke inse, hvarföre, såsom komitén anfört, de kyrkliga intressena i ifrågavarande hänseende skulle blifva bättre tillgodosedda af kyrkoråden än af församlingarne sjelfva. Då det ej lär vara mera maktpåliggande att utse klockare, orgelnist och folkskolelärare än att välja prest, torde de förra lika väl som presten lämpligen kunna och böra tillsättas omedelbart af församlingarne sjelfva; och anser Utskottet, beträffande de nu ifrågavarande valen, att dervid böra följas de grunder för röstberäkningen, hvilka i afseende på kyrkostämma i allmänhet äro gällande.

Hvad angår de undantagsbestämmelser, hvilka för närvarande gälla i fråga om tillsättning af klockare inom Skåne, Halland, Blekinge och Bohus län, så torde dessa bestämmelser icke vara att betrakta annorlunda än såsom en undantagslag, som lika med annan lag kan af den lagstiftande makten ändras; och att göra nämnda provinser i ifråga-

varande hänseende likställda med landets öfriga delar synes vara desto mera lämpligt, som redan nu, i fall vid samrådsvalet kyrkoherde och församling ej kunna komma öfverens, tillsättningen måste ske efter de allmänna grunderna för klockareval.

Med stöd af hvad nu blifvit anfördt får Utskottet, i anledning af förevarande motion, vördsamt hemställa,

att Riksdagen måtte *dels* för sin del besluta en författning af följande innehåll:

Med ändring af nu gällande stadganden angående val till orgelnist och klockare, förordnas, att desse skola, sedan förslag blifvit af kyrkoherden i föreskrifven ordning upprättadt, af församlingen gemensamt väljas, utan att någon särskild rösträtt dervid tillkommer kyrkoherden, samt rösterna beräknas enligt de grunder, som för rösträtt vid kyrkostämma i allmänhet äro eller framdeles blifva bestämda;

dels ock i underdånig skrifvelse anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes i nåder utfärda en författning, hvarigenom, med ändring af hvad 6 § i Kongl. Stadgan angående folkundervisningen i riket den 18 Juni 1842 innehåller derom, att vid val till folkskolelärare rösterna skola beräknas som vid klockareval och ordförandens i skolstyrelsen röst gälla lika som kyrkoherdes vid klockareval, förordnas, att rösterna vid val till folkskolelärare skola, utan att någon särskild rösträtt tillkommer skolrådets ordförande, beräknas enligt de grunder, som för rösträtt vid kyrkostämma i allmänhet äro eller framdeles blifva bestämda.

Stockholm den 11 Maj 1874.

På Utskottets vägnar:

ERIC SPARRE.

Reservation:

af Herr von Gegerfelt; och har Herr Philipsson begärt få antecknadt, att han i ärendets behandling inom Utskottet icke deltagit.
